

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

BÙI NGỌC TOÀN

**NGHIÊN CỨU GIẢI PHÁP CẢI THIỆN
HOẠT ĐỘNG KHUYẾN NÔNG TRÊN ĐỊA BÀN
HUYỆN PHÚ LƯƠNG - TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Thái Nguyên - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

BÙI NGỌC TOÀN

**NGHIÊN CỨU GIẢI PHÁP CẢI THIỆN
HOẠT ĐỘNG KHUYẾN NÔNG TRÊN ĐỊA BÀN
HUYỆN PHÚ LƯƠNG - TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành đào tạo: Thạc sỹ Phát triển nông thôn

Mã ngành: 60 62 01 16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Vũ Trọng Bình

Thái Nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan:

Công trình nghiên cứu này là của riêng tôi.

Các số liệu được thể hiện trong luận văn là trung thực, chưa từng được ai công bố trên bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, ngày 30 tháng 10 năm 2014

Tác giả

Bùi Ngọc Toàn

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian nghiên cứu và hoàn thiện luận văn tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các cơ quan, đơn vị và các cá nhân. Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc tới các cơ quan, đơn vị, cá nhân đã giúp đỡ tôi trong thời gian thực hiện nghiên cứu.

Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn tới Ban giám hiệu trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, lãnh đạo, giảng viên, nhân viên phòng Đào tạo, Khoa Sau đại học – Trường Đại học Nông Lâm đã trang bị cho tôi những kiến thức chuyên môn để có thể hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân thành cảm ơn **TS. Vũ Trọng Bình** người đã trực tiếp theo sát hướng dẫn khoa học cho tôi trong quá trình thực hiện nghiên cứu và hoàn thiện luận văn này.

Nghiên cứu này được sự hỗ trợ, chia sẻ thông tin rất lớn từ chính quyền địa phương và các cơ quan, đơn vị, tổ chức, cá nhân trên địa bàn huyện Phú Lương. Tôi xin trân trọng cảm ơn:

- UBND huyện Phú Lương, UBND các xã Yên Ninh, Động Đạt, Sơn Cẩm;
- Phòng Nông nghiệp và PTNT, Trạm Khuyến nông huyện, các lãnh đạo, công chức, viên chức, cán bộ của hai đơn vị;
- 90 hộ dân tại 03 xã đã chia sẻ thông tin, ý kiến của họ.

Xin cảm ơn các tổ chức, cá nhân đã đóng góp, hỗ trợ tôi nhưng chưa được nêu tên ở đây.

Trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 30 tháng 10 năm 2014

Tác giả

Bùi Ngọc Toàn

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của nghiên cứu.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Ý nghĩa của nghiên cứu	3
Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Cơ sở lý thuyết về hoạt động khuyến nông.....	4
1.1.1. Khái niệm khuyến nông và hoạt động khuyến nông	4
1.1.2. Mục tiêu của khuyến nông	7
1.1.3. Nội dung, nguyên tắc cơ bản của khuyến nông	7
1.1.4. Các nhân tố ảnh hưởng đến hoạt động khuyến nông.....	12
1.2. Cơ sở thực tiễn của nghiên cứu	13
1.2.1. Kinh nghiệm một số nước trên thế giới về hoạt động khuyến nông	13
1.2.2. Tổng quan hệ thống khuyến nông và chính sách khuyến nông tại Việt Nam	19
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	26
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	26
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	26
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	26
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	26
2.3. Phương pháp nghiên cứu	27
2.3.1. Hệ thống chỉ tiêu đánh giá hoạt động khuyến nông	27
2.3.2. Tiếp cận nghiên cứu.....	29
2.3.3. Phương pháp thu thập thông tin	30
2.3.4. Hạn chế của nghiên cứu.....	32
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	34
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	34
3.1.1. Vị trí địa lý	34
3.1.2. Điều kiện tự nhiên.....	34
3.1.3. Đặc điểm kinh tế - xã hội.....	37
3.2. Hiện trạng, tổ chức hoạt động khuyến nông	42
3.3. Nội dung và xác định nội dung hoạt động khuyến nông	45
3.3.1. Nội dung hoạt động khuyến nông trên địa bàn huyện	46
3.3.2. Phương pháp xác định nội dung khuyến nông.....	47

3.4. Lựa chọn đối tượng hưởng lợi từ dịch vụ khuyến nông	49
3.4.1. Đối tượng hưởng lợi của các hoạt động khuyến nông	49
3.4.2. Cách thức xác định người hưởng lợi	49
3.5. Phương pháp khuyến nông của hệ thống khuyến nông nhà nước và ngoài nhà nước	52
3.5.1. Thời điểm tổ chức hoạt động khuyến nông	52
3.5.2. Địa điểm tổ chức hoạt động khuyến nông	53
3.5.3. Tài liệu phục vụ hoạt động khuyến nông	53
3.5.4. Hình thức chuyển tải nội dung của hoạt động khuyến nông	54
3.5.5. Sự phù hợp của nội dung khuyến nông	57
3.5.6. Năng lực của giảng viên khuyến nông	58
3.6. Hỗ trợ trong các hoạt động khuyến nông	60
3.6.1. Hình thức hỗ trợ	60
3.6.2. Mức độ hỗ trợ	62
3.7. Hiệu quả và các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả của hoạt động khuyến nông	64
3.7.1. Hiệu quả của hoạt động khuyến nông đối với hộ gia đình	64
3.7.2. HQHĐ khuyến nông đối với cộng đồng	84
3.8. Bài học kinh nghiệm nhằm cải thiện hoạt động khuyến nông trên địa bàn huyện Phú Lương	90
3.8.1. Xác định nội dung khuyến nông	90
3.8.2. Lựa chọn đối tượng tham gia hoạt động khuyến nông	91
3.8.3. Phương pháp khuyến nông	92
3.8.4. Phương pháp hỗ trợ, trợ cấp tham gia hoạt động khuyến nông	94
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	96
1. Kết luận	96
1.1. Hệ thống tổ chức thực hiện hoạt động khuyến nông	96
1.2. Hiệu quả và yếu tố ảnh hưởng đến HQHĐ khuyến nông	97
2. Kiến nghị	97
2.1. Kiến nghị về chính sách	97
2.2. Kiến nghị các giải pháp thực hành cho hoạt động khuyến nông	98
TÀI LIỆU THAM KHẢO	101

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

CT	Chương trình
DA	Dự án
DTTS	Dân tộc thiểu số
HQ	Hiệu quả
HQHD	Hiệu quả hoạt động
KHCN	Khoa học công nghệ
KHKT	Khoa học kỹ thuật
MHTD	Mô hình trình diễn
PTNT	Phát triển nông thôn
TBKT	Tiến bộ kỹ thuật
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU

	<i>Trang</i>
Bảng 2.1. Các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả của hoạt động khuyến nông	28
Bảng 3.1. Tăng trưởng giá trị sản xuất qua các năm	37
Bảng 3.2. Chuyển dịch cơ cấu kinh tế qua các năm	37
Bảng 3.3. Tăng trưởng ngành nông nghiệp	38
Bảng 3.4: Số hoạt động khuyến nông bình quân phân theo nhóm hộ (giai đoạn 2011-2013).....	50
Bảng 3.5: Cách xác định đối tượng hưởng lợi và mức độ tiếp cận hỗ trợ của các nhóm....	51
Bảng 3.6: Địa điểm tổ chức hoạt động khuyến nông và đánh giá sự phù hợp	53
Bảng 3.7: Lý thuyết và thực hành trong hoạt động khuyến nông	55
Bảng 3.8: Đánh giá của người hưởng lợi về thời gian hoạt động khuyến nông	56
Bảng 3.9: Đánh giá về nội dung khuyến nông của người tham gia	57
Bảng 3.10: Bảng đánh giá chất lượng giảng viên của người hưởng lợi	58
Bảng 3.11: Tương tác giữa giảng viên và học viên trong hoạt động khuyến nông.....	59
Bảng 3.12: Hình thức hỗ trợ khi tham gia hoạt động khuyến nông	61
Bảng 3.13: Tỷ lệ áp dụng sau khi tham gia hoạt động khuyến nông	64
Bảng 3.14: Nguyên nhân hộ áp dụng.....	67
Bảng 3.15: Nguyên nhân hộ không áp dụng hay chỉ áp dụng một phần	69
Bảng 3.16:Tác động của hoạt động khuyến nông lên năng suất cây trồng, vật nuôi theo các nhóm	70
Bảng 3.17: Tác động của hoạt động khuyến nông lên quy mô sản xuất chia theo các nhóm	73
Bảng 3.18: Tác động của hoạt động khuyến nông lên chi phí sản xuất.....	77
Bảng 3.19: Tỷ lệ hộ có năng suất tăng khi chi phí tăng/giảm	79
Bảng 3.20: Tác động của hoạt động khuyến nông lên lợi nhuận	80
Bảng 3.21: Tác động của hoạt động khuyến nông lên chất lượng, tiêu thụ sản phẩm, giảm rủi ro, môi trường và tiếp cận vốn	81
Bảng 3.22: Sự lan toả có tính chủ động của hoạt động khuyến nông	85
Bảng 3.23: Các điều kiện cần để người dân sẵn sàng áp dụng TBKT vào sản xuất ...	86

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ, HÌNH VẼ

	<i>Trang</i>
Sơ đồ 2.1: Khung logic của nghiên cứu.....	30
Hình 3.1: Sơ đồ cơ cấu tổ chức của trạm Khuyến nông huyện.....	43

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của nghiên cứu

Hệ thống khuyến nông Nhà nước của Việt Nam chính thức được thành lập theo Quyết định 13/CP ngày 02/03/1993 của Thủ tướng Chính phủ. Qua hơn 20 năm xây dựng và phát triển, khuyến nông đã và đang khẳng định vị thế quan trọng của mình trong chiến lược phát triển nông nghiệp nông thôn ở nước ta. Khuyến nông là một quá trình, một hệ thống các hoạt động nhằm truyền bá kiến thức và huấn luyện tay nghề cho nông dân, đưa đến cho họ những hiểu biết để họ có khả năng tự giải quyết những vấn đề gặp phải nhằm nâng cao hiệu quả sản xuất, nâng cao thu nhập, cải thiện mức sống, nâng cao dân trí trong cộng đồng nông thôn.

Trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên nói riêng và các tỉnh trung du miền núi phía Bắc nói chung khuyến nông được coi là một trong những công cụ trọng tâm để cải thiện hiệu quả sản xuất nông nghiệp, chuyển đổi cơ cấu sản xuất, sinh kế, nâng cao giá trị gia tăng của sản xuất nông nghiệp, chuyển giao công nghệ, và xóa đói giảm nghèo ở khu vực miền núi. Nhiều CT, DA trong đó khuyến nông là nội dung quan trọng đã được triển khai nhằm hỗ trợ phát triển kinh tế cho người dân, đặc biệt là đồng bào DTTS và người nghèo như CT 135, 30A,... Chính phủ cũng ban hành các chính sách ưu đãi cho khuyến nông cho ĐBDTTS, đồng bào vùng khó khăn và đặc biệt khó khăn như hỗ trợ 100% chi phí hoạt động khuyến nông, chính sách ưu đãi tín dụng tạo điều kiện cho người dân triển khai áp dụng TBKT, phát triển sản xuất.

Tuy nhiên, hoạt động khuyến nông vẫn chưa đáp ứng nhu cầu của khu vực miền núi do hệ thống khuyến nông còn có những hạn chế về mặt tổ chức, phương pháp, nhân sự và tài chính. Cách tiếp cận từ trên xuống vẫn phổ biến trong triển khai hoạt động khuyến nông, mặc dù gần đây, cách tiếp cận có sự tham gia và dựa vào cộng đồng đã được đưa vào áp dụng, trong quản lý nhà nước về khuyến nông còn có sự phân tán dẫn đến có sự chồng chéo, trùng hợp hoạt động địa bàn,.... Tổ chức bộ máy, chính sách khuyến nông ở địa phương do tỉnh quy định nên tổ chức bộ máy, quy mô, HQHĐ khuyến nông phụ thuộc nhiều vào ý chí chính trị, điều kiện kinh tế của mỗi địa phương. Tỉnh phải xin trợ cấp ngân sách trung ương nên năng